

ПРОДАЈОМ СВЕТИЊА ДО НЕЗАВИСНОСТИ

Богородица Филермосе

У црногорској пресјоници се налазе три светиње, које се убрајају међу најзначајнијим у хришћанству. То су:

Десна шака Светог Јована Крститеља,

Честина Часног Крста,
које се чувају у манастиру и

**Чудојворна икона
Богородице Филермосе,**
изложена у цетињском музеју.

Недавна посета¹⁾ председника Црне Горе Филипа Вујановића, Светој столици и папи Бенедикту, изазвао је позорност црногорске, али и шире јавности. Овдашњи медији, који су у највећем броју под неким видом контроле власти и премијера Мила Ђукановића, представили су посету као још један доказ “уважавања међународних позиција Црне Горе и владајућег режима”. По повратку у Црну Гору, Вујановић је на конференцији за новинаре обавестио јавност да је у току 25-минутне посете, католичком поглавару пренио стремљења Црне Горе и ставове актуелне власти по питању најављеног референдума о издвајању Црне Горе из заједнице са Србијом, као и то да је папи упутио позив да посети Црну Гору и сам се увери у “складне међуконфесионалне односе, које владају у њој.”

У медијским хвалопојкама, које су уследиле у црногорским гласилима наредних дана, натписима препуним одушевљене и примитивне националне патетике, истицало се подсећање на вековне “присне односе Црне Горе и Ватикана”, које су се огледале кроз крунисање Михајла Војисављевића 1077. године од папе Гргура VII, “чиме је учињено признање црногорске независности”, па до конкордата који је 1886. књаз Никола потписао са папом Лавом XIII. Медији су узгредно поменули да је после аудијенције код папе, Вујановић имао сусрете са државним секретаром Свете столице кардиналом Анђелом Соданом, али и са великим мајстором Малтешког реда витезова Ендрју Бертијем, у седишту овог реда у Риму.

Медијске обмане

Једно од непознаница са овог сусрета, остало је на који начин је црногорски председник и у ком својству имао аудијенцију код папе, пошто посета није заказана званичним дипломатским каналима. Истина, Вујановић је, одговарајући на новинарско питање, казао да му је у уговарању посете помогао папски нунцијат у Београду, као и особље амбасаде СЦГ у Риму, али је остао

недоречен, обзиром да се питање није односило на то ко је помагао, већ ко је уговорио сусрет. Наравно, ни Вујановић, ни црногорсаки медији, нису нашли за сходно да пренесу јавности да је овај сусрет био строго приватног карактера, а никако државничког, како је кроз доступне информације неупућени посматрач могао да закључи.

“ *Il Presidente della Repubblica del Montenegro, Filip Vujanovic, ha informato questo lunedì nel corso di un’udienza privata con Benedetto XVI...* ”

Овако су ватиканска гласила пренела протоколарну информацију о овом догађају, недвосмислено потврђујући да је Вујановић боравио у “*un’udienza privata*” (приватној посети), поглавару римокатоличке цркве. Такође,

јавност је остала ускраћена да је посету припремио и организовао др Антун Сбутега, часник реда Малтешких витезова, иначе рођак католичког свештеника из Котора дон Бранка Сбутега, који се годинама уназад истиче екстремним ставовима у корист сепаратистичких циљева режима, али и лобирањем у корист секте која себе назива “црногорском православном црквом” и за врховног “гуруа” има становитог Мираша Дедеића, рашчињеног и анатемисаног попа Цариградске патријаршије.

Оно што је најважније, Вујановић и пратећи медији, нису појаснили садржину разговора црногорског председника са великим мајстором Малтешких витезова Ендрју Бертијем, обзиром да је интересовање овог изузетно утицајног реда за Црну Гору у великој несразмери са њеним стварним значајем у региону и уопште у свету.

Рука која је миловала Христа

Одговор на питање зашто је то тако, налази се у ризници Цетињског манастира и Музеја у Цетињу. Наиме, у црногорској престоници се налазе три светиње, које се убрајају међу најзначајнијим у хришћанству. То су: **десна шака Свештог Јована Крститеља, Чесница Часног Крста**, које се чувају у манастиру и **Чудотворна икона Богородице Филермосе**, која је изложена у цетињском музеју. Некада су ове светиње биле у поседу Малтешких витезова, а бројне незваничне информације говоре о њиховој непрестаној активности у Црној Гори, како би поново дошли до њих. Ова посета председника Вујановића Ватикану, у њиховој организацији, и сусрет са великим мајстором реда, сигурно је био везан

за реликвије. Да ли је црногорски председник обећао Малтешким витезовима светиње, уколико они логистички и финансијски подрже пројекат црногорске независности, показаће се ускоро када се разреши и потпуно неизвештан исход најављеног референдума.

Десна шака Св. Јована Крститеља

Свети еванђелист Лука, боравећи у граду Севастии, пожелео је да пренесе и тело Светог Јована Крститеља које је било сахрањено у том граду, али пошто то није било могуће, Свети Лука је од светих мошти одвојио десну шаку. Она је потом, добро сакривена чувана на тајном месту у Антиохији, у једној кули. По заузећу Антиохије од исламиста, свете мошти шаке су пренешене у Цариград, где су похрањене у цркви свете Софије. Султан Бајазит II, у знак добре воље, крајем XV века је поклања хришћанским витезовима који су столовали на острву Родос. Ради се о “Јовановцима” витешком реду, који се заветовао на одбрану и заштиту јерусалимских светиња. По паду светог града у руке муслимана 1187. године, Јовановци прелазе на Родос.

Пут којим су светиње допутовале на Цетиње, трајао је вековима.

Но, 1522. по турском заузећу овог острва, витезови се селе на Малту, због чега њихов ред и добија име које и данас носе—Малтешки витезови. Са собом носе три највеће светиње: **Руку Свештог Јована Крститеља, Чесницу Часног Крста** на којем је разапет Господ Исус Христ и чудесну икону **Богородице Филермосе**, која је носила назив по брду Филермос на Родосу на којем се налази црква у којем је чудотворна икона обитавала. Делић животворног Крста Господњег, који је великом магистру реда даровао Луј XII, заједно са мачем Луја IX “Светог”, којим је овај водио два крсташка рата.

НАТПИС СВЕТОГ САВЕ

На десној руци светог Јована, недостају два прста - мали и домали. Један од њих је од стране цариградског патријарха Германа и византијског цара Теодора I Ласкариса, поклоњен првом српском архиепископу Сави Немањићу, као благослов за успостављање српске архиепископије. Овај прст је брижљиво чуван у моћној српској средњовековној држави, испрва у Жичи, а потом у Пећ у новоуспостављену Патријаршију, где је чуван све до пропасти хришћанских држава на Балкану и турске окупације. Удовица деспота Лазара Бранковића, Јелена, ћивот са моштима прста Светог Јована 1458. године предаје на чување свом оцу Томи Палеологу, брату последњег цара Византије Константина Драгаша. Тома, по пропасти царства бежи под заштиту папе Пија XI, са вредним даром - прстом Светог Јована. Папа кутију са моштима похрањује у цркви свете Марије у Сијени, где се и данас налази. На ћивоту у којем се налази прст и данас стоји натпис на српскословенском језику: "Претечина деснице Јованова, помени мене Саву архиепископа Српскога".

Други прст се данас чува у Отоманском музеју у Цариграду. На окуву је грчки натпис "Ово је рука Јована Крститеља" и "Гле Јагње Божије".

Није познато како су Јовановци дошли у посед *Иконе Богородице Филермосе*, коју је живописао Св. Апостол Лука, у време након васкрсења Христова, када је Пречиста Дјева боравила у дому Св. Јеванђелисте Јована. Он је тада урадио још три њене иконе, од којих се једна, *Млекоийиџаиљеница*, налази у *Исџосници Св. Саве у Кареји*.

Када је Наполеон заузео Малту 1798. године, Малтешки витезови су били принуђени на изгнанство. Светиње су предали најјачој хришћанској земљи света - Русији, иако је она била православна. Цар Павле I, добија титулу витеза овог реда и тако постаје, не само први православац, кавалер малтешког реда, већ и Велики магистар, односно вођа "Малтежана". Светиње су се тако обреле у цркви у близини Зимског дворца у Петрограду и тај дан и данас прославља Руска црква као дан када су се светиње вратиле под окриље хришћанског цара.

Честица Часног крста

РЕЛИКВИЈЕ ИЗ РУСИЈЕ У СРБИЈУ

Више од једног века, три реликвије су тиховале у Русији, да би их по избијању совјетске револуције и убиству свете царске породице Николаја Романова, његова мајка Марија, рођењем Данкиња, пренела у Данску. По њеној смрти, ћерке царице мајке предају реликвије митрополиту кијевско-галицком Антонију, који убрзо у Сремским Карловцима са руским свештенством оснива Руску заграничну цркву, а реликвије предаје на чување краљу Александру Карађорђевићу. Све до 1941. године чувају се у дворској цркви на Дедињу. По слому краљевине Југославије, млади краљ Петар II, са собом у егзил носи и три реликвије. Оставља их у манастир Острог на чување заједно са краљевским благом.

Архимандрит Леонтије (Митровић) старешина Острошког манастира, повјерене свете предмете са државним, дворским благом, сакрива у својој соби испод дасака, где их припадници УДБЕ, у детаљном претресу налазе. Пошто нису знали вредност реликвија, *руку Свџеоџ Јована* и *Чесџицу Часноџ Крсџа* касније из тајних полицијских депоа враћају Митрополији црногорско-приморској, а икону чију су вредност само распознавали по рубинима предају Државном музеју на Цетињу, где се и данас налази. Сви напори Митрополије Црногорско-приморске и митрополита Амфилохија да поврати чудотворну икону, остали су узалудни.

Недостајући сафир

Недостајући рубин

КО ЈЕ ОСКРНАВИО ИКОНУ

Када је руски цар Павле дошао у посјед реликвија, дао је икону Мајке Божје да се окује у златни оквир и украси драгуљима. Највећи мајстори у руском царству уградили су, само у украшавању ореола, 232 драга камена. Данас на икони недостају два драга камена: први, црвени рубин, нестао је још док се икона налазила у Русији. За нестанак другог камена са иконе, највећег средишњег плавог сафира, кривац је неко из структура самог МУП-а. Митрополит Амфилохије је у неколико наврата казао да је тај камен у поседу жене једног некадашњег високог полицијског функционера. Међутим, нема говора о томе да ли ће се он вратити. Вредност недостајућег плавог сафира је непроцењива. Икона је за време бивше Југославије била залог за узимање инокредита, а према оцени стручањака из музеја, она представља једну од “највреднијих ствари на свету и једини реални ресурс Црне Горе”.

ВИТЕЗОВИ ОД МАЛТЕ

“Суверени војни ред Малтешких витезова”, основан је 1099. године, а основна мисија му је била одбрана и помагање ходочасницима који су ишли на ходочашће у Јерусалим. Малтешки ред је основао бенедиктански калуђер Жерар, заједно са неколико амалфитанаца, припадника тадашње поморске републике Амалфије. Као и чувени Темплари, витезови “Јовановци”, како су их називали, постали су ускоро најјачи војни ред у светој земљи. По паду Јерусалима 1187. године премештају седиште у Маргат, па у Акру, а по паду овог града 1291. године настањују се на Кипру у Лимасолу. На острво Родос долазе 1309. године и уживају потпуну сувереност, укључујући и ковање државног новца. Турски султан Сулејман Величанствени успева да их потисне са

Родоса, после вишемесечне опсаде 1. јануара 1523. године. Римски цар Шарл V Француски, даје им декретом острво Малту, где суверено владају, уз непрестане борбе са турским бродовима, до 1789. када их одатле прогони велики француски император Наполеон. На Малти витезови изграђују Ла Валету, названу по Великом мајстору реда Ла Валети. Од 1834. године стално се настањују у Риму, где им се и данас налази седиште.

Малтешки ред, је у интригантној мери обавијен велом мистерије. Није тајна да је по добијању реликвија на чување од Руске цркве, краљ Александар Карађорђевић, постао и кавалер овог реда. Такође је и његов наследник краљ Петар II припадао Сувереном реду Светог Јована јерусалимског

Још неколико познатих личности са ових простора су били припадници реда. У Београду је установљена и амбасада Малтешких витезова, са стално присутним амбасадором. Тренутно (2006, прим. прир.) ту дужност обавља Стефан Фалез.

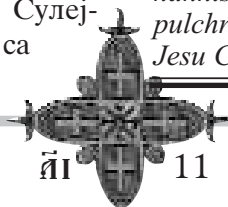
Иначе, “Витезове од Малте”, као суверено међународно тело признаје 38 држава. Процењује се да их у свету има око осам хиљада припадника реда. Међу многобројним познатим и утицајним припадницима реда, налазио се и председник САД-а Кенеди, немачки канцелар Аденауер, директор СИА-е Кејси, Алдо Моро и многи други. Данас су то неки од најутицајнијих политичара света и Европе, НАТО пакта и других важних структура.

Велики мајстор

Професор међународног права др Смиља Аврамов, у неколико наврата се осврнула на значај овог реда:

“Какав значај има за Римокатоличку цркву најбоље говори чињеница да “великог мајстора” који стоји на челу организације бира исто тело кардинала које бира и самог папу, и да у погледу ранга, привилегија и протокола чланови имају исти статус као и кардинали. Званична титула “великог мајстора” гласи:

“Dei gratia Sacrae Domus Hospitalis Saneti Johannis Hierosolimitani et Militaris Ordinis Saneti Sepulchre Dominici Magister hummilis pauperumljue Jesu Christi Gusos”.

Принц – “велики мајстор” управља редом уз помоћ “сувереног савета витешког реда Малте”. Пријем у чланство врши се уз специјални, хиљаду година стар ритуал и литургијску традицију у свечаним одежама (cuculla), које су стилска мешавина црквених и витешких одежди. Витезови носе инсигније, зависно од ранга, написала је она у једном од својих чланака посвећеног Малтешким витезовима и значају који они имају у савременом свету.

Светиње на Цетињу

Витезови су посебно заинтересовани за територију Србије и Црне Горе. По објављивању дуго чуване тајне да се светиње налазе на Цетињу 1994. године они су у неколико наврата посетили нашу земљу. Прве посете с биле полуваничне, а учињене су Патријарху Павлу и тадашњем председнику СРЈ Зорану Лилићу. Незванично, тада је изнешена понуда да се СПЦ помогне финансијски, а и савезна администрација добијала је примамљиве инвестиционе понуде. Наш саговорник, који је присуствовао једној од њихових посета, када су 2004. обишли Црну Гору и по одобрењу Митрополита Амфилохија поклонили се светињама у манастиру, казао нам је да су извршили верски обред пред иконом Филермоске Богородице у просторијама Државног музеја на Цетињу. Делегација у највишем саставу предвођена Великим мајстором реда Фра Ендрју Бертијем, обишла је тада и острошки манастир где су светиње сачуване у ратним годинама. Наш саговорник нам је пренео и свој утисак:

“Витезови делују смишљено деценијама унапред. Они су већ зацртали да присвоје те реликвије и неће жалити труда и средстава да до њих дођу. Наравно, при томе, фактор време за њих не постоји. Да ли ће то бити за десет, или сто година, њима то није толико важно”, казао нам је наш саговорник, који из “личних разлога” није желео да му се спомиње име у јавности.

За montegrinski режим светиња нема

Посета председника Вујановића Ватикану, у организацији овог витешког реда, свакако заслужује пажљивију анализу, ако ни због чега другог, онда због узнемирености овдашњих верника Српске православне цркве, који у највећем броју верују да за црногорски режим никаква светиња нема значај и да цетињске реликвије могу да им послуже у придобијању моћне подршке за одвајање Црне Горе. Недавно је Марко Ницовић једном београдском медију изјавио да ове

реликвије немају цену, јер су од огромне вредности. Ипак, додао је Ницовић, за икону Богородице Филермоске би на светском тржишту, могли добити и десет милијарди долара. Да ли је тај податак важан црногорском режиму, коме ништа није свето!?

Филип Вујановић, председник Montenegro, код папе Бенедикта, јануара 2006.

Нередак је број мислећих верника, који у тешким данима социјалне и духовне пропасти у коју је запала Црна Гора, препознају и активности мистичног реда Малтешких витезова. Народно размишљање никад не треба одбијати, а он говори да светиње призивају овоземаљску несрећу за своје чуваре.

“Баво највише ради, на местима где су највеће светиње”, казао је једним другим поводом Митрополит Амфилохије.

Горан ЂЕТКОВИЋ

(Преузето: Хвосно, бр. 48, 2006, стр.14-17)

¹⁾ Текст је штампан о Срећењу 2006.

Посета је била у јануару те године.

